

Tytti Lindeberg & Evelina Liski

Kielimentorin työkirja

Euroopan unionin
osaraioittama

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

salpaus
Koulutuskeskus | Further Education

LAB University of
Applied Sciences

LAB-ammattikorkeakoulu

Taitto: Oona Rouhiainen

ISBN 978-951-827-509-4 (PDF)

ISBN 978-951-827-510-0 (painettu)

Lahti, 2025

Kielimentorin työkirja

Kielimentori on kieliasioista vastaava työntekijä, jonka puoleen muut voivat kääntyä kielenoppimiseen ja kielenkäyttöön liittyvissä kysymyksissä (Komppa, Korpela, Kotilainen, Kurhila & Lehtimaja 2024). Näin kuvailee kielimentorin tehtävää Kielibuusti-hanke, joka on tehnyt kielimentoritoimintaa tunnetuksi Suomessa. Alun perin kielimentori-malli on peräisin Ruotsista, jossa Språkombud-konseptia on kehitetty etenkin vanhustyössä (Vård- och omsorgscollege). Kielen oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten kanssa, ja ammatillinen kielitaito kehittyy parhaiten työpaikalla työtehtäviä tehdessä. Työyhteisön tuki ja kielitaidon kehittämiseen kannustava ilmapiiri on ensiarvoisen tärkeää työntekijälle, jonka äidinkieli ei ole suomi. Työkaverit tietävät parhaiten, millaisia sanoja ja ilmauksia työssä tarvitaan ja miten niitä käytetään työtilanteissa oikein.

Vaikka koko työyhteisö tukee suomen kielen taidon kehittymistä, on työpaikalle hyvä nimetä kielimentoreita. Kielimentori on konkreettinen keino kehittää työyhteisön kielitietoisuutta ja työpaikalla tarjottavaa kielitukea. Kielimentori voi esimerkiksi pitää mentoointivartteja, jolloin hänellä on aikaa vastata suomea toisena kielenään puhuvan työkaverin kysymyksiin tai antaa kielitukea kirjautumisessa. (Komppa, Korpela, Kotilainen, Kurhila & Lehtimaja 2024.)

Tähän työkirjaan on koottu toimintatapoja, ideoita ja harjoituksia, joita on kokeiltu **Elma 2.0 - Kohtaantojen rakentaminen monikulttuuristuvalla sosiaali- ja terveysalalla** -hankkeen järjestämissä kielimentorimallin piloteissa Päijät-Hämeen hyvinvointialueella vuosina 2024–2025. Työkirjaa voivat käyttää sosiaali- ja terveysalan työyhteisöjen kielimentorit, perehdyttäjät ja kaikki työpaikalla tapahtuvasta kielenoppimisesta kiinnostuneet työntekijät ja esihenkilöt.

Toivottavasti tämä työkirja auttaa sinua, joka tuet vieraskielistä kollegaasi ammattisuomen oppimisessa.

Elma 2.0 -hankkeen tiimi

Sisällys

Kielityöpaja	6
Mentorointivartit	8
Taskuvihkon kommentointi	9
Kielisopimus	10
Kirjaamispeli A	12
Tarkista tästä!	13
Kirjaamispeli B	14
Kirjaamispeli C	15
Tarkista tästä!	16
Puhelinkeskusteluharjoitus	18
Lautapeli: Mitä sanot asukkaalle?	22
Lautapeli: Mitä sanot potilaalle?	24
Jatka lausetta 2–4 sanalla	26
Sanaselitys	28
5 vinkkiä kielitietoiseen vuorovaikutukseen	29
Monikielisen työyhteisön vinkkilista	30
Vinkkejä muista materiaaleista	31
Lähteet	32
Liite: Kielisopimus	33

Kielityöpaja

Mikä on kielityöpaja?

Kielityöpajoissa pohditaan ja harjoitellaan yhdessä kielellisesti haastavia tilanteita. Kielityöpajoihin osallistuvat vieraskieliset työntekijät ja harjoittelijat, kielimentori, ohjaaja tai perehdyttäjä. Kielityöpajoja olisi hyvä voida järjestää säännöllisesti esimerkiksi yhden tunnin ajan joka toinen viikko tai kolmen viikon välein. (Eronen, Komppa & Korpela 2024.)

Mitä kielityöpajassa tehdään?

- Vaihetaan kuulumisia.
- Katsotaan taskuvihkoja.
- Keskustellaan vaikeista käsitteistä, fraaseista ja kielellisesti vaikeista työtilanteista.
- Kirjoitetaan vuoropuheluja ja fraaseja eri työtilanteisiin ja harjoitellaan niitä.
- Jaetaan vinkkejä kielenoppimisesta.
- Harjoitellaan työssä tarvittavaa sanastoa ja lauseita sekä kielellisesti vaativia tilanteita. (Eronen, Komppa & Korpela 2024.)

Kielityöpajan kulku

Kuulumiskierros

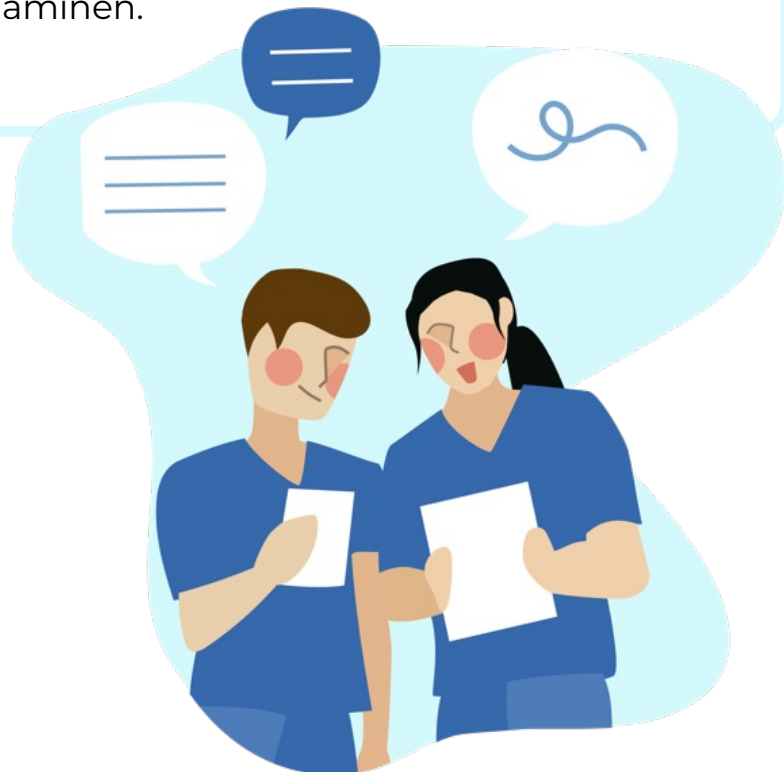
Kielityöpaja aloitetaan vaihtamalla kuulumisia. Osallistujia voi pyytää esimerkiksi kertomaan yksi asia, joka on työssä sujunut hyvin, ja yksi vaikea asia. Alkukeskustelussa kielityöpajan vetäjä saa jo ideoita siitä, mitä pajassa on hyvä tällä kertaa käsitellä.

Taskuvihko

Seuraavaksi käydään läpi osallistujien taskuvihkoihin kirjoittamia uusia, vaikeita tai tärkeitä sanoja ja fraaseja. Keskustellaan siitä, mitä sanat tarkoittavat ja mitä muita tapoja on sanoa sama asia.

Harjoitukset

Harjoitellaan osallistujien mielestä kielellisesti vaikeita työtilanteita. Osallistujat voivat kertoa vaikeita tilanteita alkukeskustelussa tai he ovat voineet kirjoittaa niitä taskuvihkoihinsa. Vetäjä voi myös ehdottaa tilannetta tai asiaa, jota olisi hyvä harjoitella yhdessä, esimerkiksi puhelinkeskustelut tai kirjaaminen.

Mentorointivartit

Mikä on mentorointivartti?

Kielimentori voi järjestää mentorointivartteja esimerkiksi keran työviikon aikana. Silloin hänellä on aikaa keskittyä kieleen liittyviin asioihin. Mentorointivartti voi kestää 15 minuuttia tai enemmän.

Mitä mentorointivartin aikana tehdään?

- Katsotaan ja kommentoidaan taskuvihkon sanoja ja lauseita.
- Tarkistetaan kirjausten tai muiden kirjallisten työtehtävien kieliasu.
- Keskustellaan kieleen liittyvistä kysymyksistä.
- Mietitään yhdessä, mitä voi ja ei voi sanoa eri työtilanteissa.
- Keskustellaan kielen kehittymiseen liittyvistä tavoitteista.
- Tarkastellaan yhdessä työpaikan seinillä, ilmoitustauluilla ja ovissa olevia ohjetekstejä, kylttejä yms.

Kielisopimus

Mikä on kielisopimus?

Kielisopimus tarkoittaa keskustelua, jossa työntekijä, perehdyttäjä ja esihenkilö sopivat yhdessä siitä, mitä asioita työntekijä haluaa suomen kielestä oppia työpaikalla ja miten työyhteisö voi tukea häntä suomen kielen kehittämisessä.

Kielisopimuksen tavoitteena on rohkaista keskustelemaan avoimesti kielen käytöstä ja oppimisesta työpaikalla. Käytännössä kielisopimus näkyy esimerkiksi niin, että toisaalta on helpompi kysyä ja pyytää apua kieleen liittyvissä asioissa ja toisaalta antaa palautetta ja korjata kieltä.

Miten kielisopimus tehdään?

- 1** Esihenkilö, perehdyttäjä/kielimentori ja työntekijä sopivat yhteisen ajan kielisopimuskeskustelulle.
- 2** Keskustelussa käytetään apuna esimerkiksi alla olevia kysymyksiä. Käytä aina mieluummin avoimia kysymyksiä (mikä, miten, miksi) kuin suljettuja kysymyksiä (-ko/kö). Kysymykset voi antaa työntekijälle etukäteen pohdittavaksi mutta ei täytettäväksi: tarkoitus on keskustella asioista yhdessä.
- 3** Keskustelussa sovitut asiat kirjataan ylös.
- 4** Sovittuja asioita seurataan ja niihin palataan uudessa keskustelussa esimerkiksi 2 kk kuluttua.
- 5** Sovittuja asioita on hyvä päivittää tietyin aikaväleihin. Kielen oppiminen on pitkä prosessi, ja mitä pidemmälle kielitaito kehittyy, sitä monimutkaisempia opittavat asiat ovat.

Kysymyksiä kielisopimuskeskustelun tueksi:

- **Mikä sinulle on suomen kielessä helppoa ja mikä on vaikeaa?**
Esimerkiksi puhuminen, kuullun ymmärtäminen, puhekieli, kirjoittaminen/kirjaaminen?
- **Miten haluat, että suomen kieltäsi korjataan?**
Esimerkiksi heti asiakastilanteessa tai henkilöstökokouksessa vai tilanteen jälkeen?
- **Mitä suomen kielen asiaa haluat erityisesti kehittää työpaikalla?**
Esimerkiksi kysyminen, asian varmistaminen, kohteliaat ilmaisut, kirjaaminen, puhelimesta puhuminen, puhekieli, ammattislangi, small talk?
- **Millä tavalla työyhteisö voisi auttaa sinua oppimaan lisää suomea työpaikalla?**
- **Mitä voisit itse tehdä, jotta oppisit suomea lisää työpaikalla?**
Esimerkiksi taskuvihkon käyttäminen tai sanalistojen kerääminen.
- **Toivotko, että käytetään tuki-kieltä, esimerkiksi englantia?**
- **Miten toivot, että kielisopimuksesta kerrotaan työyhteisölle?**

Kielisopimuslomake

löytyy liitteenä työkirjan lopusta tai

» [Opi hoitoalan suomea -oppimisympäristöstä](#)

Kirjaamispeli A - helppo

Tämä peli sopii hoivakotiympäristöön. Miten kirjaat?

Tee lause ruudussa olevista sanoista. Voit muokata lauseita niin, että ne sopivat omaan työhösi.

Keskustelkaa yhdessä vastauksista ja keksikää lauseille jatkoa.

Tarkista tästä!

Kirjaamispeli A:

1. Asukas söi / syönyt lounaan omatoimisesti.
2. Lievä polvikipu alkoi / alkanut ulkoilun jälkeen.
3. Asukas tarvitsi / tarvinnut apua peseytymisessä.
4. Asukas valitsi / valinnut ja puki / pukenut päivävaatteet itse.
5. Asukas jaksoi / jaksanut vaihtaa paidan avustettuna.
6. Asukas teki / tehnyt iltatoimet itsenäisesti.
7. Asukas petasi / pedannut sängyn hoitajan avustamana.
8. Asukas käveli / kävellyt rollaattorin kanssa käytävällä.
9. Asukas pystyi / pystynyt kävelemään ilman apuvälineitä.
10. OMA LAUSE
11. Asukas leikkasi / leikannut varpaiden kynnet itse.
12. Asukas ajoi / ajanut parran hoitajan ohjaamana.
13. Asukkaan poika soitti / soittanut hoitajalle.
14. Asukas valitti / valittanut, että selkä on kipeä.
15. Asukas ei tarvinnut apua ruokailussa.
16. Asukas pyysi / pyytänyt apua jalkojen rasvaamisessa.
17. Asukas muisti / muistanut soittaa lapsenlapselle syntymäpäivänä.
18. Asukas liikkui / liikkunut päiväsaliiin pyörätuolilla.
19. Asukas ei voinut niellä lääkkeitä.
20. Asukas kertoi / kertonut, että valvoi yöllä, kun mietti asioita.
21. Asukas vaikutti / vaikuttanut hyväntuuliselta.
22. Selässä (on) ihottuma.
23. Lounas maistui / maistunut osittain. Söi / syönyt hernekeittoa vähän.
24. OMA LAUSE
25. Painehaava näytti / näyttänyt punoittavalta.
26. Asukas halusi / halunnut osallistua jumppaan.
27. Asukas tarvitsi / tarvinnut apua wc-pöntölle siirtymisessä.
28. Asukas ei halunnut ottaa hammasproteeseja suusta pois yöksi / yöllä.

Kirjaamispeli B - melko helppo / vaikea

Tämä peli sopii hoivakotiympäristöön. Miten kirjaat?

Tee lause ruudussa olevista sanoista. Voit muokata lauseita niin, että ne sopivat omaan työhösi. Keskustelkaa yhdessä vastauksista ja keksikää lauseille jatkoa.

Kirjaamispeli C - vaikea

Tämä peli sopii sairaalaan. Miten kirjaat?

**ALOITA
TÄSTÄ**

Potilas
+ kokea
+ hengittäminen
+ vaikea

Potilas + kertoa
+ että + ruoka
+ ei maistua
+ syöpähoitot
+ vuoksi

Avustaa
+ ruokailu
+ ja + seurata
+ ruokaileminen
+ onnistuminen

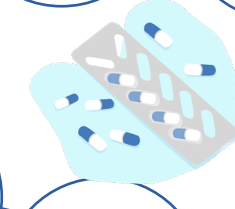
Ohjata + liikkua
+ osasto + jotta
+ vatsa + toimia
+ säännöllinen

Potilas + kokea
+ huimaus + kun
+ hän + nousta
+ vuode

MAALI

Molemmat
+ kantapäät
+ kutiseva
+ punoitus

Kehottaa
+ potilas
+ pyytää + yökkö
+ kipulääke
+ tarvita

Potilas + tuntee
+ ajoittainen
+ pistävä + kipu
+ olkavarsi

Keksi
oma
lause!

Potilas + polvi
+ jomottava
+ kipu
+ kun liikkua

Potilas
+ kotiutua
+ hyväkuntoinen
+ tytär + kanssa
+ klo 12

Potilas
+ mielestä
+ kipu + helpottaa
+ hyvä
+ asentohoito

Potilas + iho
+ rasvata
+ perusvoide
+ aamupesut
+ yhteydessä

Tarve
+ mukaan
+ antaa
+ suonensisäinen
+ nesteytys

Konsultoida
+ lääkäri
+ kipulääke
+ tehostaminen

Herätä
+ virkeä + ja
+ osallistua
+ ahkera
+ aamutoimet

Potilas
+ pahoinvointi
+ ja + hän
+ haluta + lääke
+ paha olo

Panacod
+ erillinen + ohje
+ mukaan
+ pitkittynyt
+ selkäkipu
+ tarvita

Keksi
oma
lause!

Potilas + tehdä
+ hengitysharjoitus
(MON.) + hoitaja
+ ohjata

Potilas
+ vaikea-asteinen
+ masennusjakso
+ joka + ilmetä
+ univaikeus
+ ahdistuneisuus

Happiviikset
+ olla + käyttö
+ ja + ne
+ hapettua
+ hyvin

Potilas
+ kertoa
+ vointi + olla
+ ennallaan

Potilas
+ ei osata
+ arvioida + kipu +
voimakkuus
+ numeraalinen

Potilas
+ kontrolloida
+ CRP + lääkäri
+ ohje + mukaan

Potilas +
ei maistua + ruoka
+ mutta + hän
+ syödä + pieni
+ määrä
+ avustaa

Soittaa
+ ravitsemus-
terapeutti
+ ravitsemus-
suunnitelma

Tarkista tästä!

Kirjaamispeli B:

1. Avustettu asukasta virtsanäytteen ottamisessa.
2. Asukas koki huimausta aamupalan jälkeen.
3. Asukas laittanut tukisukat jalkaan / jalkoihin hoitajan avustamana.
4. Asukas kertoi nielemisen aiheuttavan kipua. / Asukas kertoi, että nieleminen aiheuttaa kipua.
5. Asukas koki, että hän voi paremmin kuin eilen.
6. Avustettu parranajossa suihkun yhteydessä.
7. Kynnet leikattu ja jalat rasvattu.
8. Kannustettu omatoimisuuteen pukeutumisessa, asukas jaksoi/ jaksanut vaihtaa vaatteet itse.
9. Asukas tunsi rintakipua kävellessä. / Asukas tunsi rintakipua, kun kävelee.
10. Asukas valittaa, että vatsaan koskee.
11. Asukas ikävöi puolisoa / puolisoaan ja on itkuinen.
12. Asukas koki, että hänen kuulo / kuulonsa on heikentynyt.
13. Asukkaalla on pitkittynyt yskä.
14. Havaittu punoitusta ihossa alaselän alueella.
15. Asukas kertoi kivun säteilevän vasempaan olkapäähän / Asukas kertoi, että kipu säteilee vasempaan olkapäähän.
16. Asukas kieltäytyy / kieltäytyi / kieltäytynyt lääkkeitä. / Asukas kieltäytyy / kieltäytyi / kieltäytynyt ottamasta lääkkeitä.
17. Asukasta kannustettu liikkumaan säännöllisesti.
18. Asukas syö hyvin avustettuna.
19. Verenpaine on koholla lievästi, 135/95 mmHg.
20. Pyyhkinyt kasvot ja rintakehän pesulapulla omatoimisesti.
21. Asukasta ohjattu insuliinin pistämisessä.
22. Kehotettu vähentämään tupakointia.
23. Aamulla ripuli ollut veristä.
24. Tarjottu lisäravinnetta ja viety jogurtta.
25. Päivällinen ei maistunut vatsakipujen vuoksi.
26. Haava putsattu keittosuola-liuoksella ja hoidettu erillisen ohjeen mukaan.

Kirjaamispeli C:

1. Potilas kokee hengittämisen vaikeaksi. / Potilas kokee, että hengittäminen on vaikeaa.
2. Potilas kertoi, että ei / ettei ruoka maistu syöpähoitojen vuoksi.
3. Avustettu ruokailussa ja seurattu ruokailemisen onnistumisessa.
4. Ohjattu liikkumaan osastolla, jotta vatsa toimisi säännöllisesti.
5. Potilas kokee huimausta, kun hän nousee vuoteesta. / Potilas kokee huimausta noustessaan vuoteesta.
6. Potilas tuntee ajoittaista pistävää kipua olkavarressa.
7. Potilaan polvessa jomottavaa kipua, kun liikkuu / liikkussa.
8. Kehotettu potilasta pyytämään yököltä kipulääkettä tarvittaessa.
9. Molemmissa kantapäissä kutisevaa punoitusta.
10. OMA LAUSE
11. Potilaan mielestä kipu helpottuu hyvällä asentohoidolla.
12. Potilaan iho rasvattu perusvoiteella aamupesujen yhteydessä.
13. Tarpeen mukaan annetaan suonensisäistä nesteytystä.
14. Panacod erillisen ohjeen mukaan pitkittyneeseen selkäkipuun tarvittaessa.
15. Potilaalla pahoinvointia ja hän haluaa lääkettä pahaan oloonsa.
16. Potilaalla vaikea-asteinen masennusjakso, joka ilmenee univaikeutena ja ahdistuneisuutena.
17. Soitettu ravitsemusterapeutille ravitsemussuunnitelmasta.
18. Potilaalle ei maistunut ruoka, mutta hän söi pienen määrän avustettuna.
19. Potilaalla kontrolloitu CRP lääkärin ohjeen mukaan.
20. Potilas ei osaa arvioida kivun voimakkuutta numeraalisesti.
21. Potilas kertoo vointinsa olevan ennallaan. / Potilas kertoo, että hänen vointinsa on ennallaan.
22. Happiviikset olleet käytössä ja niillä hapettunut hyvin.
23. OMA LAUSE
24. Potilas tehnyt hengitysharjoitukset hoitajan ohjaamana.
25. Herännyt virkeänä ja osallistunut ahkerasti aamutoimiin.
26. Konsultoitu lääkäriä kipulääkkeen tehostamisesta.
27. Potilas kotiutuu hyväkuntoisena tyttären / tyttärensä kanssa klo 12.00.

Puhelinkeskusteluharjoitus

1. Sopikaa roolit:

kumpi soittaa ja kumpi vastaa puhelimeen?

2. Valitkaa puhelinkeskustelun tilanne:

- a) Puhelimeen vastaaminen ja esittäytyminen
- b) Kela-taksin soittaminen
- c) Ambulanssin tilaaminen
- d) Omaiselle soittaminen
- e) Omaisen soittoon vastaaminen
- f) Lääkärille soittaminen
- g) Palveluntarpeenarviointi
- h) Aloitus- tai kuntoutuspalaverin järjestäminen
- i) Raportin vastaanottaminen
- j) Joku muu, mikä?

3. Miettikää puhelinkeskustelussa tarvittavia fraaseja ja kirjoittakaa niitä tarvittaessa paperille.

- a) Miten aloitat ja lopetat puhelun?
- b) Miten esittäydyt puhelimessa?
- c) Miten varmistat, että puhut oikean henkilön kanssa?
- d) Miten pyydät toistamaan, jos et ymmärrä?
- e) Miten rauhoittelet tai pahoittelet?
- f) Miten kerrot, että pyydät puhelimeen toisen työntekijän?
- g) Muita tarvittavia fraaseja?

4. Käykää vielä läpi ennen harjoitusta,

mitä lisätietoja tarvitsette puhelua varten (nimet, henkilötunnukset, sairaustiedot, kellonajat yms.).

5. Tehkää sama puhelinkeskustelu ainakin kaksi kertaa ja vaihtakaa myös rooleja.

Miettikää puhelinkeskustelujen välissä, mikä meni hyvin, mitä voisi parantaa ja mitkä asiat tässä puhelussa on tärkeää muistaa.

Esimerkkejä puhelinkeskustelutilanteesta

Case 1. Olet lähihoitaja ja työskentelet hoivakodissa.

Soitat omaiselle, koska asukas Hilikka Lahtinen kaatui ja hänen silmälasinsa menivät rikki. Kerrot tapahtuneesta, rauhoitat omaista ja kerrot, että asukas tarvitsee uudet silmälasit.

Case 2. Olet sairaanhoitaja ja sinun pitää konsultoida fysioterapeuttia potilaan liikkumisen apuvälineestä.

Potilaalla on ollut lonkkamurtuma, ja se on leikattu. Soitat fysioterapeutille.

Case 3. Olet lähihoitaja ja työskentelet hoivakodissa.

Soitat jalkahoitajalle ja kerrot, kuinka moni asukas tarvitsee jalkahoittoa. Sovit jalkahoitajan kanssa aikataulusta.

Case 4. Olet sairaanhoitaja ja sinun pitää soittaa omaiselle.

Potilaasi omainen on vieraskielinen ja tiedät, että hänen suomen kielen taitonsa on hyvin heikko. Joudut puhumaan selkeästi ja hitaasti. Pyydät omaista tuomaan potilaan silmätipat, jotka ovat jääneet kotiin ja joita ei löydy sairaala-apteekista.

Case 5. Asukkaan omainen soittaa hoivakotiin, jossa työskentelet lähihoitajana.

Omainen kysyy äitinsä voinnista ja kuulumisia. Haluaisi viedä äitinsä kotiin viikonlopuksi, koska heillä on perhejuhlat.

Case 6. Olet sairaanhoitaja ja työskentelet vatsatautiin poliklinikalla.

Sinun pitää soittaa lääkärille potilaan lääkkeen B-lausunnon tekemisestä.

Case 7. Olet hoitaja ja soitat potilaan omaiselle.

Pyydät omaista tuomaan potilaan uniapnealaitteen, joka on jäänyt kotiin ja jota ei löydy sairaala-apteekista.

Case 8. Keksi omaan työhön sopiva puhelintilanne!

Case 9. Puhelut potilaan hoitopolun eri vaiheissa

Olet sairaanhoitaja ja työskentelet sairaalassa. Potilas on ruokahaluton ja hänellä on todettu vajaaravitsemustilan riski, minkä vuoksi otettu osastohoitoon ravitsemustilan kartoitukseen ja ravitsemuksen hoitoon. Potilaalla on aktiiviset syöpähoidot menossa.

Potilas: Anne Väyrynen

Henkilötunnus: 031248-889Y

Perussairaudet: haimasyöpä, DM, astma

Annen osoite: Mäkirinteenkatu 19 C 38,
15950 Lahti

Anne käyttää pyörätuolia liikkumiseen.

Puhelu 1. Soitat päivystävälle lääkärille, koska potilaan yleistila on laskenut.

Puhelu 2. Vastaat puhelimeen. Omainen soittaa osastolle ja kyselee äitinsä vointia. Hän tiedustelee myös tuoreita labratuloksia.

Puhelu 3. Potilas kotiutuu. Soitat omaiselle ja kerrot hoidon jatkosta.

Puhelu 4. Soitat potilaalle KELA-taksin sairaalasta kotiin.

Case 10. Puhelut asukkaan hoitopolun eri vaiheissa

Olet lähihoitaja ja työskentelet hoivakodissa. Olet yövuorossa. Menet tarkistamaan asukkaan Jouko Mäkinen voinnin. Huomaat, että Jouko on kylmänhikinen ja hän hengittää pinnallisesti. Hengitys rohisee ja on selvästi vaikeutunut. Jouko ei ole hereillä, mutta avaa hetkeksi silmiä, kun yrität puhua Joukolle. Jouko ei vastaa kysymyksiisi. Verenpaine Joukolla on 100/70.

Asukas: Jouko Mäkinen

Henkilötunnus: 290138-106S

Perussairaudet: COPD (keuhkohtaumatauti), verenpainetauti. DNR-päätös.

Puhelu 1. Soitat hätänumeroon.

Puhelu 2. Soitat Jouko Mäkisen omaiselle ja kerrot tilanteesta. Omainen on hyvin hätäntynyt. Joudut rauhoittelemaan häntä.

Puhelu 3. Sairaalasta soitetaan, koska Jouko kotiutuu takaisin hoivakotiin. Otat vastaan raportin.

Esimerkki sairaanhoitajan raportista:

Sairaahoitaja Maria Summanen J31:ltä moi. Mä soitan tästä teidän asukkaasta Jouko Mäkisestä. Hän pääsisi nyt vihdoin sit kotiutumaan sinne teille takas. Eli Jouko tuli jo 3 päivää sitten tänne meille tuolta päksin keuhko-osastolta jatko-hoitoon pneumonian vuoksi. Siellä teillä oli viikko sitten hengitys vaikeutunut ja lähetetty ambulanssilla sairaalaan. Ja siellä sitten tullessa CRP olluikin jo 168. Thorax-röntgen otettu ja molemmin puolista infiltraattia ollut, ja pneumonia todettu. Otettu sit jatkohoitoon keuhko-osastolle. Cefuroxime 1.5g x 3 mennyt ekaks iv:sti. Happiviikset ollut käytössä 2l/min ja niillä hapettunut hyvin. Siirty tänne meille tosiaan jatkohoitoon ja täällä sit lisähapesta vieroitettu ja pääsyt jo liikkumaan hoitajan ja rollan turvin. Antibiootti meni vielä iv:sti tähän aamuun asti, mut nyt CRP 65 ja ab menee suun kautta ja kuuri jatkuukin sit vielä siellä teillä. Kuukauden päästä pitäis ottaa keuhkokuvakontrolli mut muita labrakontrolleja ei tarvii. Se antibioottikuuri pitää sit syödä loppuun asti. Soittelen vielä Joukon tyttärelle tossa mut ei mulla oikeastaan muuta. Onks sul jotain?

Puhelu 4. Joukon tytär soittaa myöhemmin. Hän haluaa lisätietoja ja selvennystä Joukon hoidosta ja kotiutumisesta. Kerrot raportin tärkeimmät kohdat tyttärelle selkeästi.

Lautapeli: Mitä sanot asukkaalle?

Työvuoro alkaa:

1. Hoivakotiin on tullut uusi asukas.
Käyt tervehtimässä häntä ja samalla esittäytyt.
» **Mitä sanot, kun menet asukkaan huoneeseen?**
2. On aamupalan aika. Tiedät, että uudella asukkaalla on erityisruokavalio.
» **Kysyt häneltä, mitä hän haluaisi syödä aamupalalla ja varmistat, onko hänellä allergioita.**
3. Asukas on huonokuntoinen ja tarvitsee hoitajan apua aamutoimissa. Hän kuitenkin kieltäytyy avusta.
» **Mitä sanot asukkaalle?**
4. Asukas on ollut omaisten luona viikonlopun ja hän on nyt tullut takaisin hoivakotiin.
» **Käyt huoneessa kysymässä vointia ja kuulumisia.**
5. Asukas kyselee jotakin, mitä sinä et tiedä tai et ymmärrä.
» **Mitä ja miten vastaat asukkaalle?**
6. Löydät asukkaan lattialta sängyn vierestä.
Hän on tajuissaan ja vastaa kysymyksiin.
» **Mitä kysyt asukkaalta ja miten?**
7. Asukas kieltäytyy lääkkeistään ja on aggressiivinen.
» **Miten rauhoitat häntä?**
8. Huomaat aamuvuorossa, että asukkaalla on uusi haava / mustelma / ihottuma.
» **Miten kysyt tästä?**
9. Asukkaan omainen on käymässä ja huomauttaa siitä, että hoitajat eivät juttele asukkaan kanssa tarpeeksi.
» **Miten vastaat omaiselle?**

Työvuoro päättyy!

**Työvuoron
aloitus**

1

2

3

4

5

6

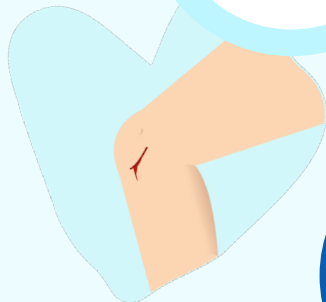
7

8

9

10

**Työvuoro
päättty**

Lautapeli: Mitä sanot potilaalle?

Työvuoro alkaa

1. Yöllä päivystyksestä tuli osastolle uusi potilas. Käyt tervehtimässä häntä ja samalla esittäytyt.
» **Mitä sanot, kun tulet potilaan huoneeseen?**
2. On aamupalan aika.
» **Kysy uudelta potilaalla, mitä hän haluaisi syödä aamupalalla ja onko hänellä allergioita.**
Tiedät, että hänellä on erityisruokavalio.
3. Potilas on huonokuntoinen ja tarvitsee hoitajan apua aamutoimissa. Hän kuitenkin kieltäytyy avusta.
» **Mitä sanot potilaalle?**
4. Potilas on ollut toimenpiteessä ja hänet on tuotu takaisin huoneeseensa. Käyt huoneessa kysymässä vointia ja tarvitseeko hän jotakin.
5. Potilas kyselee jotakin, mitä sinä et tiedä tai et ymmärrä.
» **Mitä ja miten vastaat potilaalle?**
6. Potilas pitää viedä verikokeisiin ja ultraäänitutkimukseen.
» **Miten kerrot hänelle?**

7. Potilas on kotiutumassa. Annat ohjeet haavan hoitamiseen kotona.
» **Mitä sanot?**
8. Potilas valittaa sietämätöntä kipua alavatsassa. Tee kivun arviointi. Kysy kivun laadusta, voimakkuudesta ja kivun sijainnista tarkemmin.
» **Miten kysyt?**
9. Ohjaat potilasta insuliinin pistämisessä / PEF-mittauksessa / verensokerin mittaamisessa.
» **Miten ohjaat?**
10. Potilas valittaa naapurin kuorsausta. Hän kertoo asiasta sinulle ja kyselee, mitä voi tehdä.
» **Mitä vastaat potilaalle?**
11. Potilaan omainen on käymässä ja kyselee hoitajalta lääkärinkierrosta. Potilas ei itse pysty kertomaan.
» **Miten vastaat omaiselle?**

Työvuoro päättyy!

Jatka lausetta 2–4 sanalla

1. Potilaalla on todettu _____.
2. Pystyisitkö _____?
3. Vältäthän _____.
4. Jaksatko _____?
5. Potilas jaksoi _____.
6. Potilasta avustettu _____.
7. Laitattehan _____.
8. Ota _____!
9. Täytyy _____.
10. Muistitko _____?
11. Potilas valitti _____.
12. Asiakas kertoi _____.
13. Potilasta _____.
14. Minua _____.
15. Huimaako _____?
16. Sattuuko _____?
17. Annettu _____.
18. Potilaan CRP-arvo _____.
19. Hoitaja jakaa _____.

20. Potilaan haava _____.
21. Lääkäri määräsi _____.
22. Potilaalle _____.
23. Potilaalta _____.
24. Potilas on _____.
25. Potilaalta otettu _____.
26. Minkälainen _____?
27. Asukas tunsi _____.
28. Tarvitsetko _____?
29. Haluatko _____?
30. Potilaan sääressä _____.
31. Sinun kannattaa _____.
32. Pärjättkö _____?
33. Käydään _____.
34. Autan sinua _____.
35. Miltä _____?
36. Oikeassa kädessä _____.
37. Kipu tuntuu _____.
38. Potilas toivoo _____.
39. Potilas koki _____.

Sanaselitys

Ohje

Vaihtoehto 1. Toinen valitsee sanan ja selittää, toinen arvaa.

Vaihtoehto 2. Keskustellaan yhdessä sanojen merkityksestä: Mitä tarkoittaa... ?

Kipu

äkillinen
polttava
terävä
kirvelevä
puristava
pistävä
kiristävä
koliikkimainen
painava
repivä
paikallinen
säteilevä
tykyttävä
epämääräinen
vaihteleva
viiltävä
vihlova
jomottava
aaltomainen
tylppä
satunnainen
toistuva
jatkuva
pysyvä
ohimenevä
pitkittänyt
lievä
kohtalainen
voimakas
sietämätön
krooninen

Ammattislangi

rapsa
yökkö
lähäri
poikkari
pyykkäri
päikkärit
nokkis
pritsi
teippari
huuhtis
rolla
kestis
kirra
lanssari, enska
marsu
paprut
läppäri
pöpö
rinkku, rinkula
saikku
hoitsu
deffa
leikkuri
tekarit
harkkari
leukkarit
liinis
potsku
särmäri

Lyhenteet

CRP
PVK + T
VTI
U
RR-arvot
eom
v
pot
mol.
os.
pkl
NL
SVA
s.c.
i. m.
p. o.
p. r.

vk, vko
tod. näk.
IU, KY
jtp
el
tms.
pv, pvm
tbl
pyyd.
vrk
min
t
em.
kk
rtg
PLV
PTA

Viisi vinkkiä selkeään kieleen

1 Puhu yleiskieltä ja vältä kielikuvia, slangisanoja ja lyhenteitä.

Taas saa juosta pää kolmantena jalkana. → Taas on kiire.

Rypäsin aamulla. → Kaaduin aamulla.

Esim. → Esimerkiksi

Poikkari, liinis ❌ → Poikkilakana, liinavaatevarasto ✔️

2 Käytä tuttuja, konkreettisia sanoja ja lauserakenteita.

Kunto paranee portaita kiivetessä. → Kunto paranee, kun kävelee portaita.

Lääkkeet on säilytettävä erillään. → Lääkkeet täytyy säilyttää eri paikoissa.

Laatutyö on kehittämistä. → Laatutyö tarkoittaa, että kehitetään.

Laadi ohjeet. ❌ → Tee ohjeet. ✔️

3 Tee selkeitä kysymyksiä. Älä aloita lausetta kieltosanalla.

Huuhoksa... → Voitko huuhtoa...?

Eiköhän mennä syömään! ❌ → Mennäänkö syömään?
Tuletko syömään? ✔️

4 Pilko oma ajatus pienempiin osiin. Kerro yksi asia yhdessä lauseessa

Jos sul on aikaa, niin käypäs ottamassa potilas Kuusisen paineet huonees yheksäntoist ja kirjaa ne sit kans koneelle. ❌ → Mittaa verenpaineet potilas Kuusiselta. Hän on huoneessa 19. Kirjaa tiedot koneelle. ✔️

5 Älä kysy "Ymmärsitkö?", vaan pyydä selittämään omin sanoin. Kysy jos et itse ymmärrä.

Ymmärsitkö? ❌ → Kerro mitä sinä nyt teet. Nyt minä en ymmärrä. Voitko toistaa? ✔️

(Elma - Elinvoimainen ja monimuotoinen hoiva- ja hoitoala.)

Monikielisen työyhteisön vinkkilista

Kielimentori voi tehdä näkyväksi työpaikan monikielisyyttä ja kannustaa työyhteisöä suhtautumaan myönteisesti työpaikalla tapahtuvaan kielenoppimiseen.

Tässä on vinkkejä, joita Elma-hankkeeseen osallistuneet hyvinvointialueen ja yksityisen sektorin työyhteisöt ovat kehittäneet ja ottaneet käyttöön.

- **palaverimuiston kirjoittaminen selkokielellä**
- **kielikuvien kerääminen kahvihuoneen seinälle**
esim. lähteä lapasesta, lyödä asia lukkoon, olla oma lehmä ojassa
- **työpaikan ohjeiden kirjoittaminen selkokielellä**
- **oman yksikön sanaston laatiminen, myös ammattislangisanat**
- **tukisanalistojen laatiminen eri tilanteisiin**
esim. puhelinsoitot omaisille
- **kahvihuoneen tai varaston tavaroiden nimeäminen post it -lapuilla**
- **kysymiseen kannustaminen** (Just ask -kulttuuri)
- **päivän sanan opettaminen työkaverille** (suomalainen sanoo suomeksi ja vieraskielinen omalla äidinkielellä)
- **kielitietoisuus- ja selkokielikoulutuksiin osallistuminen**
- **vieraskielisten opiskelijoiden ohjaajien ja kielimentoreiden yhteisiin tapaamisiin osallistuminen**
- **kieliteemaisten virikehetkien järjestäminen**
- **työpaikan kielikäytänteiden ja kielenoppimisen tukikeinojen pohtiminen yhdessä**
- **työyhteisön kielikeskustelujen järjestäminen**
esim. kielenoppimisen tukikeinojen pohtiminen yhdessä

Vinkkejä muista materiaaleista

Osaamisenpaikka:

[Opi hoitoalan suomea -oppimisympäristö](https://osaamisenpaikka.fi/opi-hoitoalaa-ja-suomea/) (verkkosivu)

<https://osaamisenpaikka.fi/opi-hoitoalaa-ja-suomea/>

Kirjaaminen hoitotyössä

» **Selkeän kirjaamisen opas hoiva- ja hoitotyöhön** (PDF)

<https://osaamisenpaikka.fi/wp-content/uploads/2024/12/Otpa-kirjaamisen-kasikirja-digiversio.pdf>

Kielibuusti

» **Työyhteisön kielikeskustelut** (verkkosivu)

<https://www.kielibuusti.fi/fi/tyonantajat/kielikaytanteiden-kehittaminen/tyoyhteison-kielikeskustelut>

» **Kielenoppiminen työpaikalla** (verkkosivu)

<https://www.kielibuusti.fi/fi/tyonantajat/kielenoppiminen-tyopaikalla>

» **Fraaseja kahvihuoneeseen** (verkkosivu)

<https://www.kielibuusti.fi/fi/tyonantajat/kielenoppiminen-tyopaikalla/fraaseja-kahvihuoneeseen-vihko-ja-video>

Elma-hanke: Kieli- ja kulttuuritietoinen työyhteisö

» **rekrytoinnin, kulttuurisensitiivisyyden ja kielen käytön muistilista** (PDF)

<https://osaamisenpaikka.fi/wp-content/uploads/2023/05/Kieli-ja-kulttuuritietoinen-tyoyhteiso-rekrytointi-kulttuurisensitiivisyys-ja-kielenkaytto.pdf>

Selkokeskus

» **10 vinkkiä selkokielen puhumiseen** (PDF)

https://selkokeskus.fi/wordpress/wp-content/uploads/2015/11/Huoneentaulu_10_vinkkia_puhumiseen_A4.pdf

Puhun, kirjoitan, raportoin -opas

Keskusteluopas hoitoalan työntekijöille: Suomen kielen rakenteita, sanoja ja fraaseja kohtaamiseen. Jääskeläinen, I. & Vällilä, P. 2013.

Care to Translate -sovellus älylaitteelle

terveydenhuollon henkilöstön ja potilaiden digitaalinen kääntäjä

Lähteet

Aho, H. 2023. Taskuvihko kielenoppimisen tueksi. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Materiaali on osa Kielibuusti-verkkoportaalia. Aalto-yliopisto, Haaga-Helia-ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopisto, Laurea-ammattikorkeakoulu, Metropolia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.11.2025. Saatavissa <https://www.kielibuusti.fi/fi/tyonantajat/kielenoppiminen-tyopaikalla/taskuvihko-kielenoppimisen-tueksi>

Elma-hanke. Kieli- ja kulttuuritietoinen työyhteisö - rekrytoinnin, kulttuurisensiitiivisyyden ja kielenkäytön muistilista. Ladattava opas. Elma - Elinvoimainen ja monimuotoinen hoiva- ja hoitoala -hanke. LAB-ammattikorkeakoulu, Koulutuskeskus Salpaus ja Päijät-Hämeen hyvinvointialue. Viitattu 6.11.2025. Saatavissa <https://osaamisenpaikka.fi/tehtava/kieli-ja-kulttuuritietoinen-tyoyhteiso-ladattavaopas/>

Eronen, K., Komppa, J. & Korpela, E. 2024. Kielityöpaja. Materiaali on osa Kielibuusti-verkkoportaalia. Aalto-yliopisto, Haaga-Helia-ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopisto, Laurea-ammattikorkeakoulu, Metropolia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.11.2025. Saatavissa <https://www.kielibuusti.fi/fi/tyonantajat/kielenoppiminen-tyopaikalla/kielityopaja>

Komppa, J., Korpela, E., Kotilainen, L., Kurhila, S. ja Lehtimaja, I. 2024. Kielimentori. Materiaali on osa Kielibuusti-verkkoportaalia. Aalto-yliopisto, Haaga-Helia-ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopisto, Laurea-ammattikorkeakoulu, Metropolia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.11.2025. Saatavissa <https://www.kielibuusti.fi/fi/tyonantajat/kielenoppimisen-tukeminen-0/kielimentori>

Vård- och omsorgscollege. Konceptet språkombud och språkombudsrollen. Viitattu 10.11.2025. Saatavissa <https://www.vo-college.se/sprakombud>

Kielisopimus

Hyvä suomen kielen taito on tärkeä sosiaali- ja terveysalan työssä. Kielen oppiminen on pitkä prosessi, ja ammatillinen kielitaito kehittyy vasta työpaikalla.

Työpaikalla kuullaan, puhutaan, luetaan ja kirjoitetaan suomea erilaisissa tilanteissa asiakkaiden, omaisten sekä työkaverien kanssa. Maahanmuuttajataustaisen työntekijän kannattaa aktiivisesti kerätä uusia sanoja ja fraaseja joka päivä sekä kysyä apua silloin, kun ei ymmärrä jotakin.

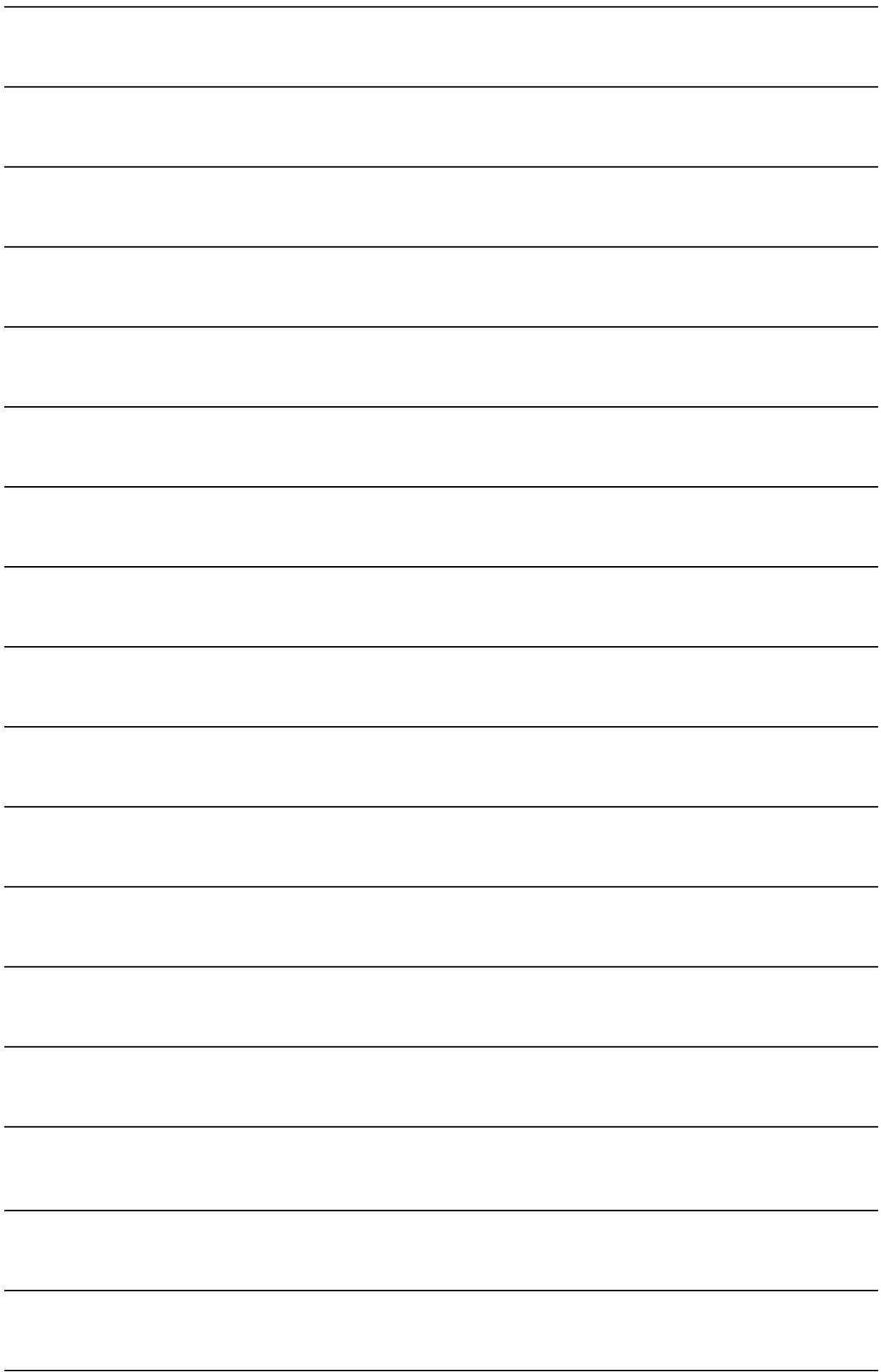
Työyhteisön on tärkeää tukea maahanmuuttajataustaisen työkaverin suomen kielen kehittymistä aktiivisesti. Kielen oppiminen ei siis ole vain oppijan omalla vastuulla. Kielisopimus voi auttaa tässä asiassa. Työntekijä, perehdyttäjä ja esimies sopivat yhdessä siitä, mitä asioita työntekijä haluaa suomen kielestä oppia ja millä tavalla.

Kielisopimuskeskustelua varten on hyvä varata rauhallinen aika ja paikka heti työsuhteen alussa. Lisäksi on hyvä sopia muutama aika jatkokeskusteluille, joissa pohditaan yhdessä sitä, miten kielisopimus on toiminut ja kokeeko työntekijä, että hänen kielitaitonsa on kehittynyt.

HUOM. Kielisopimusta ei ole tarkoitus antaa työntekijälle/opiskelijalle täytettäväksi, vaan kieliasista keskustellaan yhdessä. Seuraavia kysymyksiä voi käyttää apuna keskustelussa.

	Muistiinpanot:
Mikä sinulle on suomen kielessä helppoa ja mikä on vaikeaa? (esim. puhuminen, kuullun ymmärtäminen, puhekieli, kirjoittaminen/kirjaaminen)	
Miten haluat, että suomen kieltäsi korjataan? (esim. heti tilanteessa vai myöhemmin tilanteen jälkeen)	
Mitä suomen kielen asiaa haluat erityisesti kehittää työpaikalla? (Esim. kysyminen, asian varmistaminen, kohteliaat ilmaisut, kirjaaminen, puhelimesta puhuminen, puhekieli, ammattislangi, small talk)	
Millä tavalla työyhteisö voisi auttaa sinua oppimaan lisää suomea työpaikalla?	
Mitä voisit itse tehdä, jotta oppisit suomea lisää työpaikalla? (Esim. sanalistojen kerääminen)	
Miten toivot, että kielisopimuksesta kerrotaan työyhteisölle?	

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

LAB University of
Applied Sciences

LAB-ammattikorkeakoulu

ISBN 978-951-827-509-4 (PDF)

ISBN 978-951-827-510-0 (painettu)